

ŠOLA V NARAVI

CENTER ŠOLSKIH IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI • Revija za spodbujanje in razvoj šole v naravi • Letnik I • Oktober 2009

8

DOM RADENCI

Dom ob Kolpi, kjer lahko spoznate vse značilnosti Bele krajine

Izdajatelj:
CENTER ŠOLSKIH IN
OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI

Frankopanska 9
1000 Ljubljana
Slovenija
E-naslov: info@csod.si
Spletna stran: www.csod.si
Telefon: 01 2348 600
Telefaks: 01 2348 630

Odgovorna oseba:

Matjaž Zajelšnik

Uredništvo:

Irena Kokalj
mag. Ida Kavčič
mag. Mojca Rudolf
Mirjana Jesenek Mori
Igor Rudman
mag. Karmen Arko

Recenzija:

dr. Jelka Strgar

Naklada:

600 izvodov

Lektoriranje:

Darinka Verdonik, prof. slov.

Oblikovanje in tisk:

Tiskarna Pleško d.o.o.

Foto: arhiv doma Radenci

Radencisovas najužnem obrobju Bele krajine. Nekoč je tu živelo preko 200 prebivalcev. Imeli so tudi šolo. Zaradi izseljevanja v večja mesta pred štiridesetimi leti je bila šola ves ta čas prazna. Pred desetimi leti so jo podrli in na istem mestu zgradili sodoben objekt za namene šole v naravi. Stavba se kljub svoji velikosti zelo lepo umešča v vaško okolje.

Nad vasjo se vzpenjata Mala in Velika

stena, od koder je krasen razgled na Radensko polje, po dolini Kolpe in gozdnatih hribih Gorskega kotarja na Hrvaškem.

V bližini je Radenski kal, ki je geografska posebnost Bele krajine. To je večja kotanja, v kateri se zbira voda, ki so jo nekoč rabili za napajanje živine, danes pa vaščani ohranjajo kali le še kot kulturno dediščino.

Na koncu Radenskega polja je spodnji kanjon Kolpe. Pohod skozi kanjon je čudovito doživetje – strme stene in žuborenje reke vsakega pohodnika očarajo. Presenetijo pa tudi nevsakdanje rastline v bližnjem toploljubnem gozdu.

Foto: arhiv doma Radenci

V bližnji vasi Breg je še delujoč mlin, malo naprej pa je jama Kobiljača z vsemi značilnostmi kraške vodne jame.

Slabih 200 metrov od doma je star propadel mlin, ob katerem je jez. Od tu navzgor po reki izvajamo vse vodne aktivnosti: kanuizem, kajakaštvo in plavanje. Pod mlinom je voda nizka z veliko proda in mivke na obali, kar je idealno mesto za nabiranje ter proučevanje vodnih živali in igranje ob vodi.

V vasi si lahko ogledamo cerkev z značilnim zvonikom »na preslico«, kaščo, črno kuhinjo in staro zidanico.

V domu Radenci dajemo velik poudarek vsemu, kar je povezano z Belo krajino, njeno kulturno dediščino, šegami in navadami, folkloro in belimi oblačili. Izdelujemo belokranjske pisanice, šijemo belokranjske vezenine in pečemo belokranjsko pogačo. Občasno nas obišče folklorna skupina iz Starega trga in skupaj zapešemo Pobeledo pole ovcama.

S kolesi se večkrat odpeljemo do mejnega prehoda in naprej do ekološke kmetije Konda. Tam lahko vidimo razne domače živali, največ pa imajo ovac. Iz njihovega mleka izdelujejo odlični sir. Tudi učenci v šoli v naravi se v tem preizkusijo in si izdelajo majhen hlebček ovčjega sira.

Za konec tedna šolam in ostalim gostom ponudimo vodeno ekskurzijo v Belo krajino: ogled Krajinskega parka Lahinja, spominske zbirke Otona Župančiča v Vinici, črnega močerila v vasi Jelševnik, Belokranjskega muzeja v Metliki, prikaz izdelave lanu na kmetiji ...

Največ navdušenja požanjejo domače živali doma Radenci. Najbolj atraktivna sta kača Newton in pajek Sahara. Imena so jima izbrali učenci in le redki se ju ne dotaknejo ali ju ne primejo.

Dom Radenci je v zanimivem, razgibanem, predvsem pa v naravno bogatem okolju in nudi otrokom prav tisto, kar se pričakuje od šole v naravi. Odvisno je samo od tega, v kolikšni meri znamo mlademu človeku vse to približati. Menim, da nam to dobro uspeva.

V Radence smo prišli,
zelo smo se zabavali.
Imeli smo se lepo,
ker odhajamo sedaj,
nam je hudo.

Radenci so prijeten kraj,
ki popelje nas v raj.
Tu se sprostimo lahko
in zelo nam je lepo.

Ta spis je bil zabaven,
ko smejali smo se zraven.
Upamo, da bomo še kdaj prišli,
spet obiskali vas mi vsi.

**6.r., OŠ Prežihovega Varanja,
Jesenice**

Miro Košir, prof.

MOTNJA ODTUJENOSTI OD NARAVE

Johanna Sorrentino v delu *Nature Deficit Disorder: What You Need to Know* pravi, da lahko neprestano pomanjkanje stika z naravo vpliva na učne in razvojne sposobnosti. To je neželen stranski učinek elektronske dobe, ki ga imenujemo motnja odtujenosti od narave. Izraz je prvi uporabil Richard Louv v svoji knjigi *Last Child in the Woods* (2005), kjer je razložil, kako nepovezanost z naravo vpliva na današnje otroke. Louv pravi, da smo vstopili v novo dobo širjenja predmestja, kjer je igranje na prostem omejeno, kar sovпада s kulturo elektronskih naprav, ki otroke vleče v hiše. Louv v svoji knjigi pravi, da človeški možgani, v katere je močno usidran poljedelski in k naravi umerjen način življenja, še niso pripravljene na prestimulirajoče okolje, ki smo ga ustvarili. Nekateri otroci se prilagodijo. Pri tistih, ki se ne, se razvije motnja odtujenosti od narave, ki vključuje težave s pozornostjo, preveliko težo, strah in depresijo.

Motnja odtujenosti od narave ni zdravstveno stanje; je opis škode pri ljudeh, ki jo povzroči odtujenost od narave. Ta odtujenost poškoduje otroke in oblikuje odrasle, družine in skupnost. Obstajajo rešitve; te so že na našem dvorišču.

Lucy Rector Filppu v delu *Does Your Child Have Nature Deficit Disorder* opisuje, da študije kažejo, da narava spodbuja ustvarjalnost in umirja otroke, ki se prebijajo skozi veliko količino informacij. Voda,

drevesa, grmovje, rože, gozdovi in potoki so najboljša igranja, ker so, za razliko od izdelanih figur ali zbirk, lahko karkoli.

V medijsko zasičenem okolju starši skoraj vsak dan slišijo o novi ugrabitvi otroka; kako naj dovolijo, da se otroci sami potepajo zunaj. Potrebno je iti ven in jim omogočiti izkušnjo neomejenega pohajkovanja. Ne pozabimo pre-tehtati tveganja, kaj se zgodi z otrokovo domišljijo in notranjim doživljanjem, če ga zaradi strahu zadržujemo v hiši.

The Children's Nature Institut je v svoji raziskavi v Kaliforniji leta 2006 zapisal ugotovitve:

- 67 % staršev pravi, da njihovi otroci preživijo manj časa zunaj kot eno leto prej,
- 91 % staršev krivi televizijo, računalnik in video igrice za pomanjkanje zanimanja za igranje zunaj pri njihovih otrocih,
- pri družinah z nižjimi dohodki je večja verjetnost, da otroci preživijo manj časa zunaj,
- manj je bilo obiskov naravnih parkov,
- študije kažejo, da imajo danes otroci manj svobode za pohajkovanje zunaj kot generacije pred njimi,
- čeprav je 56 % današnjih staršev lahko samih hodilo v šolo peš ali s kolesom že, ko so bili stari 10 let, danes le 36 % teh staršev dovoli enako svojim otrokom.

ZAKAJ JE POMEMBNO, DA OTROCI ČIM VEČ ČASA PREŽIVJO V NARAVI?

Avtorica Darlene Maxwell v svojem prispevku *Zakaj je pomembno, da otroci čim več časa preživijo v naravi*, pravi, da se verjetno prav vsi starši ukvarjajo z vprašanjem, kako otroku zagotoviti najboljšo možno izobrazbo. Vsi vemo, da je otroštvo lahko čas izzivov, in si želimo, da bi bili otroci čim bolj pripravljeni na svet, v katerem živijo. Pomemben del pri zagotavljanju kvalitetne izobrazbe temelji na otrokovih izkušnjah izven šole.

Za trenutek pomislite na svoje otroštvo, na prve spomine na čas, ko ste bili stari tri, štiri leta. »Pojdi se igrati na dvorišče,« je bil najpogostejši stavek, ki so ga slišali otroci, predvsem tisti, ki so odraščali na podeželju. Izkušnje o naravi, ki jih otroci pridobijo med tretjim in petim letom skozi igro, pomagajo pri razvijanju vseh petih čutov, ki so osnova za formalno šolsko izobrazbo.

Ustvarjanje otrokovih spominov

Pomembno je, da otroku zagotovimo spomine, ki jih bo negoval celotno življenje. Najdragocenejše darilo, ki ga podarimo mlademu človeku, je hkrati najpreprostejše in najcenejše od vsega. Gre za čas, priložnost in veselje, ki ga otrok doživlja ob odkrivanju narave, sveta okrog sebe. Lahko je preživet na domačem dvorišču, v bližnjem parku, na miniaturnem balkonu v petem nadstropju, na igrišču – brez vsakršnega plačila in dodatnih stroškov.

Naj se otrok igra

Današnji hiter tempo življenja je izbrisal igro, zlasti zunaj – v naravi, iz otroškega življenja. Organizirane aktivnosti, ki imajo zakonito mesto v njegovem življenju, niso enake kot spontane igre, ki se jih otroci igrajo povsem neorganizirano, brez nadzora odraslih. Ravno med tem časom se otrok sprošča, osredotoča in krepi. Prav tako v tem času razvija temeljne veščine vodenja in reševanja konfliktov. Ko imajo možgani možnost, da predelajo dnevne informacije, otrok razvija umske sposobnosti, srce in dušo; krepi sposobnost razmišljanja, ljubezni in učenja.

Kako bomo znova vzpostavili povezanost naših otrok z naravo v današnjem »zgrajenem okolju«, kakor imenuje Stephen Kellert v svojem delu *Building for Life* (2005) okolje betona, kamna in elektrike, kjer se zeleno nenehno umika avtocestam, stanovanjskim soseskam, nakupovalnim centrom, stolpnicam?

Igrajte se v vsakem vremenu

Ne dovolite, da vas slabo vreme ustavi – peljite otroka ven ob vseh

vremenskih razmerah. Piknike in prigrizke v naravi pripravljajte skozi vse letne čase. Na sprehodih opazujte okolico in spremljajte spremembe v njej skozi vse leto. Opazke zabeležite v koledarju. Samo sedite na terasi ali pred oknom ob različnih časih dneva in prisluhnite zvokom.

Poletne aktivnosti:

- med dežjem se igrajte zunaj brez dežnega plašča ali oblečeni samo v kopalke,
- hodite bosu po dežju, čofotajte po lužah, delajte potičke v blatu in občutite dež na koži,
- če dežuje močneje, oblecite dežni plašč in obujte škornje ter počenajte norčije v vodi,
- ko bliska, če je seveda varno, tiho sedite na terasi, poslušajte grmenje in merite čas med bliskom in gromom,
- pomagajte otroka naučiti, kaj pomeni izraz »diši po dežju«.

Jesenske aktivnosti:

- naj vam otrok pomaga grabiti odpadlo listje in nato skače po kupih,
- primerjajte velikost, obliko in barvo listja,
- izdelujte slike iz listja,
- prešteвайте, koliko različnih barv vidite v naravi,
- opazujte, kako se igrajo in na zimo pripravljajo veverice,
- z rokami se oklenite drevesa in tipajte lubje,
- iščite žuželke pod kamni.

Zimske aktivnosti:

- ko sneži, pojdite ven in lovite snežinke,
- lezite na tla in naredite angela v snegu,
- naredite sneženega moža,
- izdelajte ptičjo krmilnico in jo namestite blizu okna, da bo otrok lahko opazoval ptice pri hranjenju,
- sprehodite se po snegu in primerjajte svoje odtise z odtisi živali v snegu,
- vonjajte svež zimski zrak.

Spomladanske aktivnosti:

- igrajte se zunaj!

Prevedla: Nataša Sardinšek, prof.

Vir: *Nature Deficit Disorder*

<http://www.education.com/topic/nature-deficit-disorder/>

JESENSKO OBARVANJE LISTJA

Če bi vas vprašali, kateri je najvidnejši znak prihoda jeseni v deželo, bi bil odgovor verjetno enoten: spreminjanje obarvanosti listja. Pri naslednjem vprašanju, kaj se v listih dogaja, da spreminjajo barve, pa bi bilo odgovorov že manj, pa še ti bi se verjetno močno razlikovali. Pa pogledjmo skupaj, kaj se jeseni dogaja v listih.

Foto: Mojca Demšar

Naloga

1. Vsaka skupina si izbere eno drevesno ali grmovno vrsto.
2. Zberite liste, ki so različno obarvani.
3. Razvrstite jih v zaporedje glede na to, kako se barva listov spreminja.
4. Primerjajte zaporedja listov različnih dreves in grmov.

Razprava

1. Katere barve se pojavljajo pri jesenskih listih?
2. Kam jeseni izgine klorofil?
3. Zakaj se ene rastline jeseni obarvajo rumeno, druge pa tudi rdeče?
4. Kakšni so listi, ki so v senčnem delu?
5. Zakaj v listih nastaja barvilo, če pa drevo liste odvrže?

Razlaga

Vsi vemo, da daje zeleno barvo rastlinam klorofil ali zeleno listno barvilo. Klorofila ne najdemo le v listih, ampak tudi v drugih zelenih delih rastlin. Klorofil hitro razpada in se sproti tvori ob prisotnosti svetlobe. Če te primanjkuje, začnejo zeleni deli rastlin bledeti. Le spomnite se, kakšne postanejo sobne rastline, če jih postavimo v temen kot.

Klorofil se v rastlinskih celicah nahaja v kloroplastih. V njih poteka za vsa živa bitja zelo pomemben proces, to je fotosinteza. Pri njej se pod vplivom svetlobe iz vode in ogljikovega dioksida tvori sladkor, pri tem pa se sprošča kisik. Enostavne sladkorje, ki nastanejo pri fotosintezi, rastlina predela v snovi, ki jih potrebuje za življenjske procese in izgradnjo tkiv.

Poleti, ko je dovolj svetlobe, v listih prevladujejo klorofili, ki prekrijejo druga barvila in obarvajo liste zeleno. Poleg klorofila

pa so ves čas prisotna tudi druga barvila, kot so rumeno-oranžni karoteni in rumeni ksantofili.

Ko se jeseni dnevi krajšajo in ima rastlina na razpolago vse manj svetlobe, nastaja vse manj klorofila. Ker so tudi temperature nižje, je fotosinteza šibkejša, dokler se končno ne ustavi. V listih že prisoten klorofil se razgradi. Razgrajeni klorofil oz. njegove dragocene sestavine se po prevodnih poteh prenesejo iz listov v veje in deblo, kjer se uskladiščijo preko zime. Listi začnejo izgubljati zeleno barvo. Spremljajoča barvila v listih (karoteni in ksantofili) pa se ne razgradijo, ampak postanejo vidna šele sedaj, ko klorofila v listih ni več. Karoteni in ksantofili v primerjavi s klorofilom zelo počasi razpadajo.

Upočasnjuje se tudi dotok vode in hranil v liste. Celice na meji med listnim pecljem in vejo začnejo oplutenevati in tako prekinejo izmenjavo snovi. Glukoza, ki nastaja med fotosintezo, pa ostane ujeta v listih.

Pri nekaterih rastlinah (npr. javor in ruj) se iz te glukoze tvorijo antociani. Antociani so tretja skupina barvil, ki listom dajejo rožnato, rdečo in vijolično barvo. Za razliko od karotenov in ksantofilov antociani v listih niso prisotni celo leto, ampak pri nekaterih drevesih nastajajo jeseni. Za svoj nastanek potrebujejo obilico sladkorja. Količina antocianov je odvisna od zaloge glukoze v listih in intenzivnosti svetlobe. Antociani prekrijejo karotene in ksantofile. Jeseni, ko noči že postajajo hladne, nizke temperature zavirajo odtok sladkorjev iz listov (kjer nastajajo). Listi na soncu tvorijo več sladkorjev, ki se v starajočih se listih porabijo za tvorbo antocianov. Več ko je svetlobe, več antocianov nastane, bolj so rdečkasti listi.

Zaključimo lahko, da sončni jesenski dnevi in velike temperaturne razlike med dnevom in nočjo pospešujejo nastajanje antocianov in zato je v takih »lepih« jesenih rdeča obarvanost listja zelo izrazita. Zato se rastlina (npr. parocija), ki je na sončni legi jeseni rdeča, posajena v senco, ne bo obarvala.

Veliko dreves in grmov odvrže liste, ko so še močno obarvani. Sčasoma tudi ostala barvila zaradi svetlobe ali mraza razpadejo.

Rjava barvo dajejo tanini, ki so zelo stabilni obarvani odpadni produkti. Rjava barva listov se ohrani najdlje, tudi ko drevesa listje že odvržejo in zapade sneg.

Kaj pa rastline, ki svojih listov ne obarvajo in jih odvržejo kar zelene? Tak primer pri nas je črna jelša. Razmetavanje s klorofilom ji omogočajo dušične bakterije na koreninah, ki lahko vežejo dušik iz zraka. In sinteza klorofila, vsako pomlad znova, je zanjo, zaradi bakterij, prava malenkost.

In kakšna se vam zdi letošnja jesen? Meni, ki se vsak dan sprehajam med ruji, pahljačastimi, japonskimi in rdečimi javorji, ambrovci ter parocijami, se zdi čudovita.

Mojca Demšar, univ. dipl. inž. agr.

UČITELJEV ZGLED JE NAJPOMEMBNEJŠI

»Če te modras piči, ti pa glava stran pade,« je tulil prestrašen učenec ob pogledu na še bolj prestrašeno belouško, ki nas je obiskala v domu Jurček. Seveda je zavladala panika, ob omembi modrasa so se nepoučeni razbežali, kot bi videli Pošast, ostale pa je le premagala radovednost in so z varne razdalje opazovali, kaj bo naredil učitelj.

Kot vedno sem mlado belouško nežno pobral, otroke povabil bližje in jih opozoril, da se morajo pomiriti, če želimo belouško pobližje spoznati. Mlada belouška se je pomirila, pozorno je opazovala in okušala okolico, radovedne glave pa so strmele v nenavadno žival, ki jo le poredko vidijo v svojem okolju. Trenutek kasneje so se iz skrivališč vrnili še največji junaki, ki so vztrajno trdili, da jih ni bilo popolnoma nič strah.

Redko priložnost opazovanja zavarovane vrste sem takoj izrabil, da sem razčistil pogosto zmotno prepričanje naših

osnovnošolcev »kača me lahko piči« in ostale strahove, ki jih natrosijo »babice in dedki«. Ko se je skupina umirila, so si učenci belouško še sami pobližje ogledali in opazovali jezik, oči, utrip srca, način premikanja, luske po glavi in trupu, poiskali pa so tudi zadnjično odprtino, iz katere pri prestrašenih belouškah tudi kaj prismrdi :).

Malo kasneje mi je v roke »junakov« uspelo položiti belouško, ki je poprej povzročila popoln kaos. Ko smo jo vrnili na varno mesto v naravo, sem jim pokazal še lobanjo povožene belouške, na kateri so se lepo videli nazaj ukrivljeni zobci, s katerimi belouške lovijo svoj plen (ribice in dvoživke), in tako so učenci spoznali, da imajo vse kače zobe, s katerimi grizejo, in ne pikajo.

Jure Marolt, prof.

Foto: Jure Marolt

Foto: Matej Makar

OTROCI SO NAJVEČJI VIR IDEJ – Poslikavanje kamnov

Igre na bregu reke Kolpe so vedno zanimive. Predlagam malo ustvarjalnosti, nekaj umetnosti. Vzamemo risalne liste, čopiče, barve in gremo na obalo. Sedemo na tla in rišemo star mlin, jez na reki, hruško velikanko ...

Naenkrat opazim nekaj otrok, ki rišejo po tleh.

»Ne packajte po skalah! Ali ni škoda barve?« zagodrnjam.

Ko pa pristopim, vidim zanimive sličice na kamnih okroglih oblik. Obraz, žaba, petelin, maska ...

»To je pa super! Kar nadaljujte!« jih spodbujam in si mislim:

»Otroci so naši najboljši učitelji.«

Nevenka Vrlinič, prof.

Foto: Nevenka Vrlinič

ČRNA ČLOVEŠKA RIBICA

Izvir Jelševnika v Beli krajini je edino mesto na svetu, kjer lahko črno človeško ribico preučujemo v naravnem okolju

Črni močeril ali črna človeška ribica (znanstveno ime *Proteus anguinus parkelj*) je jamska dvoživka, podvrsta človeške ribice, ki živi v podzemnih vodah Bele krajine. Našli so ga leta 1986 člani Inštituta za raziskovanje

krasa, ko so preučevali vodo iz izvira Dobličice na Dolenjskem.

Na edini dostopni lokaciji črne človeške ribice, v Jelševniku pri Črnomlju, si obiskovalec lahko ogleda črno človeško ribico tudi v živo, z neposrednim opazovanjem teh jamskih prebivalcev belokranjskega plitvega krasa, in spoznava dolgoletne raziskave na tej redki živalski vrsti, ki predstavlja pomemben del slovenske naravne dediščine.

Črni močeril ima za razliko od belega predvsem zelo temno

pigmentirano kožo in dokaj normalno razvite oči. Njegovo oko ima dva- do štirikrat večji premer, razmeroma dobro razvito lečo in čutilne celice v mrežnici. Glavo ima bolj zaobljeno in sploh bolj oblikovano. Ima sorazmerno daljši trup, a krajše noge kot beli močeril. V hrbtnici trupa ima tudi več vretenc (34 ali 35). Zvočna valovanja pod vodo črni močerili zaznavajo ravno tako dobro in se orientirajo po zemeljskem magnetnem polju.

Čeprav črni močeril s svojim videzom tega ne kaže, je vendarle jamska žival, ki pride na površje le ponoči oz. v vodnem oknu raziskovalnega bruhalnika, ki je zatemnjen s šotorom, tudi podnevi; sicer pa se izogiba močnejši svetlobi.

Nina Pezdirc, prof.

Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:P_anguinus_parkelj-head.jpg

KAKO PA DRUGOD

ORGANIZACIJA NAZOR NA HRVAŠKEM

Podružnica Nazor deluje pod okriljem Zagrebačkok holdinga d.o.o., ki nadaljuje tradicijo Ustanove za organizirane počitnice otrok in mladih, ustanovljene leta 1962 s strani mesta Zagreb. Na leto sodeluje v Nazorjevih programih več kot 30.000 otrok.

Nazor ima hostle in kampe na lokacijah:

- Stoimena (Crikvenica),
- Zlatokrila (Veliki Lošinj),
- Veli Joža (Savudrija),
- Cvrčak (Duga Uvala),
- Halugice (Punta na otoku Krk),
- Loda (Skradin),
- Grad mladih (Zagreb),
- Remetimec (Zagreb),
- Hostel Vladimir Nazor (Kranjska Gora).

Njihovi glavni programi so: šola v naravi, ekskurzije, šola v gozdu, poletne počitnice, športni tabori, vikend programi.

Šola v naravi se tudi na Hrvaškem navezuje na učni načrt. Učenje je prepleteno s spoznavanjem in druženjem s sošolci, ekologijo, navajanjem na zdravo življenje, prepleta pa se s športnimi in ustvarjalnimi aktivnostmi. Kot v Sloveniji je glavni cilj Nazorja učenje zunaj učilnic, v naravi.

Šola v gozdu je ime za terensko obliko pouka za učence nižjih razredov osnovne šole. Vključuje izobraževanje, rekreacijo in šport. Izobraževalni del predstavlja enodneveni terenski pouk, vezan na učni načrt, tematsko pa je vezan na letni čas (pomladni, jesenski, zimski ŠUŠ).

Športna rekreacija na svežem zraku ter učenje otrok, kako preživeti v naravi, so glavna načela šolskega dneva, ki ga otroci preživijo zunaj utesnjenih učilnic.

V Nazorju opravljajo delo strokovni delavci (univerzitetni učitelji, študenti ...), ki so zadolženi izvajati programe ter poskrbeti za številne dnevne aktivnosti otrok in mladih. Imajo različna strokovna znanja, svoje delo opravljajo volontersko ali profesionalno.

Program financira Mestni urad za kulturo, izobraževanje in šport, starši tako prispevajo le del stroškov.

Predstavniki CSOD smo z ustanovo Nazor navezali stike in jih pred kratkim obiskali. Srečali smo se v upravni stavbi v Zagrebu,

nato pa smo si ogledali eno od njihovih lokacij – velik kompleks, ki ga imenujejo Grad mladih (Mesto mladih).

Mesto mladih se nahaja v parku v vzhodnem delu Zagreba. Kompleks je lepo urejen in obsega zemljišče, veliko 43 hektarjev. V njem so namestitveni objekti, restavracija, šolski objekt, imenovan Stara šola, recepcija, otroško igrišče s tobogani, gugalnicami, sprehajalne potke, športna igrišča.

Med počitnicami lahko otroci v Mestu mladih uporabljajo športna igrišča v naravnem okolju. Za organizirane skupine šolarjev izvajajo različne večdnevne programe šole v naravi in šole v gozdu. Rekreacija na svežem zraku je edinstven dan, preživet zunaj učilnice. Program izvajajo za nižjo stopnjo osnovne šole.

Posebno mesto v Mestu mladih ima program OTROCI V NARAVI, ki je nastal z odlokom mesta Zagreb. Program se izvaja samo za šestletnike, torej za otroke pred odhodom v šolo. Nosilec programa je Vrtec Ivane Brlić Mažuranić, namestitev in prehrana pa sta skrb organizacije Nazor.

Program izvajajo v posebni zgradbi v Mestu mladih, ki ga imenujejo Stara šola. Zgradba je opremljena z najsodobnejšimi didaktičnimi pripomočki. V njej so opremljeni kabineti:

- naravoslovno-raziskovalni laboratorij,
- soba za stimulacijo svetlobe,
- komunikacijska soba,
- soba za projekcije,
- mizarska delavnica,
- likovni atelje,
- gledališka dvorana,
- galerija za otroško domišljijo ...

Zaradi bližine narave in ob opremljenosti Stare šole je to idealno mesto, da se otrokom približa narava.

Pohvalijo se, da je to edini tako opremljen center za vrtce v Evropi. Tudi sami smo bili navdušeni. Z besedami se vsega ne da opisati – potrebno je doživeti in videti.

Na eni izmed sten sem prebrala: »Grad mladih baš je prava fora, najboljši za decu od Zagreba do mora!«

In res je tako.

Mirjana Jesenek Mori, prof.

GORAZD RADE

Tiste čase, ko sva začejala delati v domu Radenci, sem Belokranjce večkrat vprašal, ali poznajo Gorazda Radeta. Skoraj po pravilu sem dobil približno tak odgovor: »A Gorca misliš? Tistega smučarja? Tenisača? Seveda, kdo ga ne bi poznal? Legenda!«

In nato sem zvedel, da je bil Gorc že kot kratkohlačnik v osnovni šoli izreden športnik. Bil je talentiran in je sodeloval na raznih tekmovanjih po Beli krajini. Nogomet in košarka sta mu bila še najbolj pri srcu. Nekaj časa je tudi sam treniral smučanje in nastopal za SK Rog iz Novega mesta.

Tudi v srednji šoli je našel dovolj časa, da je igral košarko za KK Črnomelj in nogomet za NK Bela krajina. Naredil je tečaj za vaditelja smučanja in učil otroke po Beli krajini in Dolenjskem.

Po služenju vojaškega roka v Makedoniji je v Zagrebu študiral gozdarstvo. V tem času se je posvetil tenisu in postal eden od ustanoviteljev Teniškega kluba Bela krajina.

Leta 1998 se mu je ponudila priložnost zaposlitve v CŠOD centru Fara. Niti trenutka ni okleval, saj mu je bila ta služba pisana na kožo. Danes dela v domu Radenci.

Poleg službe, ki jo vestno in z veseljem opravlja, redno smuča in igra tenis. Vogel mu je že leta tako rekoč drugi dom. Tu je že marsikoga naučil smučati. Zelo ponosen je tudi na nečakinjo Katarino Lavtar, ki se uspešno prebija v tekmah za svetovni smučarski pokal.

Kadar pa zmanjka snega na Voglu, se spet preseli v Črnomelj in takrat nastopa v veteranski teniški ligi za TK Otočec. Kljub petim križem, ki se mu bližajo, še vedno rad pokaže svojo tekmovalno strast. Letos je med drugim zmagal v lokostrelstvu na Srečanju v Velenju, pred leti pa v Mežici na veleslalomu. Če pa se kdo od učiteljev v domu širokousti glede tenisa, ga Gorc hitro povabi na bližnje teniško igrišče v Prelesju in potem ...

Foto: Miro Košir

Takšen je naš Gorc!

Miro Košir, prof.

Za kratek čas

Foto: Andreja Tomažin

Zdaj pa razumem opozorilo, naj bodo psi na vrvici.

PODPIS EKOLISTINE V DOMU JURČEK

V domu Jurček smo se lansko leto priključili programu Ekošola kot način življenja, ki izobražuje mlade o okoljski problematiki. Program zahteva sledenje sedmim korakom, ki ekoprogramskemu svetu doma narekujejo okoljevarstveno delovanje na lokalnem nivoju. S pomočjo učencev, ki jih gostimo v domu, z lokalnim prebivalstvom ter predstavniki lokalnih podjetij (Komunala Kočevje) in zavodov (Zavod za gozdove Slovenije – OE Kočevje) smo večkrat izpeljali različne projekte, s katerimi smo našim učencem pokazali, da je varovanje okolja pomembna vrednota.

Tako smo izpeljali že naslednje uspešne projekte: natečaj za izbor ekoznaka, projekt Šola v naravi in trajnostni razvoj, sajenje avtohtonih dreves, prednovoletne ekovoščilnice, spomladansko čiščenje okolice doma Jurček, sodelovanje pri akciji »Naredimo Kočevje spet zeleno«, pobiranje plastenk ob reki Rinži, zbiranje nevarnih odpadkov (baterij in kartuš), zbiranje papirja za fundacijo Pisma srca, zbiranje plastičnih zamaškov za Anžeta in Karitas ter ločeno zbiranje odpadkov. O projektih obveščamo lokalne medije, vodimo ekooglasno desko ter na spletni strani objavljamo rezultate naših akcij.

Zadnji korak pred podelitvijo zelene zastave, s katero bomo nagrajeni za naše prizadevanje, je bil podpis ekolistine. Ekolistina je dokument, s katerim smo se učitelji, učenci, predstavniki lokalnih oblasti ter podjetij zavezali, da bomo s skupnimi močmi sledili ciljem, ki smo jih zapisali na ekolistini.

Ekolistino smo slovesno podpisali 15. oktobra, ko so se skromne slovesnosti v domu Jurček udeležili učenci četrtilnih razredov OŠ Dekani iz Dekanov ter OŠ Riharda Jakopiča iz Ljubljane, naši prijatelji in povabljeni: župan Občine Kočevje in poslanec državnega zbora Janko Veber, direktor CŠOD Matjaž Zajelšnik, koordinatorka ekošole kot načina življenja Milena Polak, direktor Komunale Kočevje Leon Behin ter vodja ZGS – OE Kočevje Bojan Kocjan. Po kratkem nagovoru povabljenecv in odličnem glasbeno-plesnem programu, ki so ga pripravili učenci obeh šol, smo slovesni podpis ekolistine zaključili še s simbolno posaditvijo jerebike in odprtjem ekološkega otoka, ki ga naši učenci že pridno polnijo.

Jure Marolt, ekokoordinator

Foto: Robert Radosavljevič

Foto: Robert Radosavljevič

Foto: Robert Radosavljevič

PRIPRAVE NA MIKLAVŽEVANJE V DNEVNEM CENTRU V BISTRI

Foto: Majda Kovačič

Na predvečer 6. decembra prične obhod Sv. Miklavž s spremstvom angelov in parkeljnov. Miklavž je oblečen v belo oblačilo, na glavi ima škofovsko kapo, v rokah pa drži škofovsko palico in knjigo. V knjigi piše z

zlatimi črkami, kaj so delali pridni otroci in s črnimi črkami, kaj so počeli poredni. Darila delijo angeli v nastavljene posode. Parkeljni rožljajo z verigami in strašijo otroke. Miklavževa darila so skromna: za pridne otroke suho sadje in sladkarije, za poredne otroke šiba ali parkelj iz testa.

V Tehniškem muzeju Slovenije v Bistri smo izdelali »Miklavževe šibe« in spekli »parkeljne« iz krušnega testa.

Vsi pa srčno upamo, da nam bo Sv. Miklavž prinesel darila »za ta pridne otroke«.

Majda Kovačič, prof.

Fotografija meSeca

Foto: Matej Makar

